

Актуальні методичні проблеми оцінки фінансового стану підприємств промисловості

У сучасних умовах в Україні особливого значення набуває проблема забезпечення фінансової стійкості функціонування підприємств.

Найбільш достовірні, переконливі та узагальнюючі результати під час аналізу всіх сфер діяльності підприємства надає діагностика його фінансового стану.

Ринкова економіка визначає конкретні вимоги до системи управління підприємством. Необхідним стає більш швидке реагування підприємців на зміну господарської ситуації з метою підтримки стійкого фінансового стану підприємства. Досягнення стійкого фінансово-економічного стану забезпечується рішеннями управлінців на основі результатів аналізу.

Активного розвитку цей аналіз, як самостійний напрямок набув тільки останнім часом, проте кількість наукових праць, присвячених цій проблемі, на сьогоднішній день велика.

При всій значимості проведених наукових досліджень окремі питання щодо визначення методів, принципів, видів аналізу фінансового стану підприємства вивчені недостатньо і потребують подальшого розвитку.

Фінансовий стан підприємства – це така різnobічна характеристика якості виробничої і фінансової діяльності підприємства, яка визначає рух, склад та ефективне використання фінансових ресурсів, реалізацію фінансових відносин за допомогою системи показників як на фіксований момент часу, так і в динаміці.

Стійкий фінансовий стан підприємства формується в процесі всієї виробничо-господарської діяльності. Тому оцінку фінансового стану підприємства можна об'єктивно здійснити не через один, нехай найважливіший, показник, а тільки за допомогою комплексу показників, що детально й усебічно характеризують господарське становище підприємства. Саме за допомогою аналізу можна детально оцінити та спрогнозувати фінансовий стан підприємства.

Аналіз літературних джерел з аналізу дозволяє зробити висновок про те, що існує безліч різних підходів до визначення сутності аналізу.

Так, О.С. Найденко визначає, що аналіз – це комплекс заходів по оцінці стратегічного потенціалу підприємства. Результатом аналізу має бути діагноз – визначення та описання поточного і перспективного стану підприємства, його основних проблем та шляхів їх вирішення. Також автор зазначає, що центральним питанням у аналізі фінансового стану є становлення симптомів ускладнень чи можливостей, а виявлення симптомів допомагає визначити основні проблеми. Отже, можна узагальнити трактування аналізу різних авторів наступним чином: аналіз – це здатність розпізнавати стан та встановлювати діагноз обраного об'єкта по певним параметрам у будь-якому часі (минулий, теперішній, майбутній) [1].

Розглянемо поняття аналізу фінансового стану підприємства. На думку, О.А. Сметанюка, більш доцільно розуміти та керуватися наступним визначенням поняття аналізу фінансового стану підприємства: «Під аналізом фінансового стану підприємства розуміється ідентифікація стану об'єкта через реалізацію комплексу

В свою чергу, С.В. Приймак вважає, що «аналіз фінансового стану – це процес ідентифікації якості фінансового стану підприємства та визначення чинників, які впливають на його фінансові параметри» [3].

З урахуванням цього, зазначимо те, що основними завданнями аналізу фінансового стану є визначення якості фінансового стану, вивчення причин його поліпшення або погіршення за певний період, підготовка рекомендацій для підвищення фінансової стійкості і платоспроможності підприємства.

В свою чергу, ці завдання вирішуються на основі дослідження динаміки розвитку та змін основних індикаторів фінансового стану підприємства.

Виявлення основних індикаторів – це головна специфіка формування та впровадження зрозумілого, дієвого та ефективного аналізу фінансового стану підприємства.

Побудова комплексу індикаторів фінансового стану передбачає відбір відповідних груп фінансових показників, які входять до складу індикаторів, включення певних показників до відповідної групи, визначення методики їх розрахунку та оцінки.

Так, на рисунку 1, представлений на розгляд основні індикатори фінансового стану підприємства.

В цілому існує 5 основних груп фінансових показників:

- показники оцінки майнового стану;
- показники оцінки фінансової стійкості (платоспроможності);
- показники оцінки ділової активності (оборотності);
- показники оцінки рентабельності;
- показники оцінки ліквідності.

Всього може бути розраховано понад 100 фінансових показників (коефіцієнтів), які будуть мати економічний зміст і в більшій або меншій мірі використовуються у фінансовому аналізі, проте, як правило, таку кількість показників у одному аналітичному дослідженні практично не використовують.

Саме тому, необхідно вирішити проблему відбору необхідної і достатньої кількості фінансових показників.

Так, розглядаючи складові елементи основних індикаторів фінансового стану підприємства слід відзначити те, що оцінка майнового стану підприємства дає змогу визначити абсолютні й відносні зміни статей балансу за визначений період, відстежити тенденції їхньої зміни та визначити структуру фінансових ресурсів підприємства.

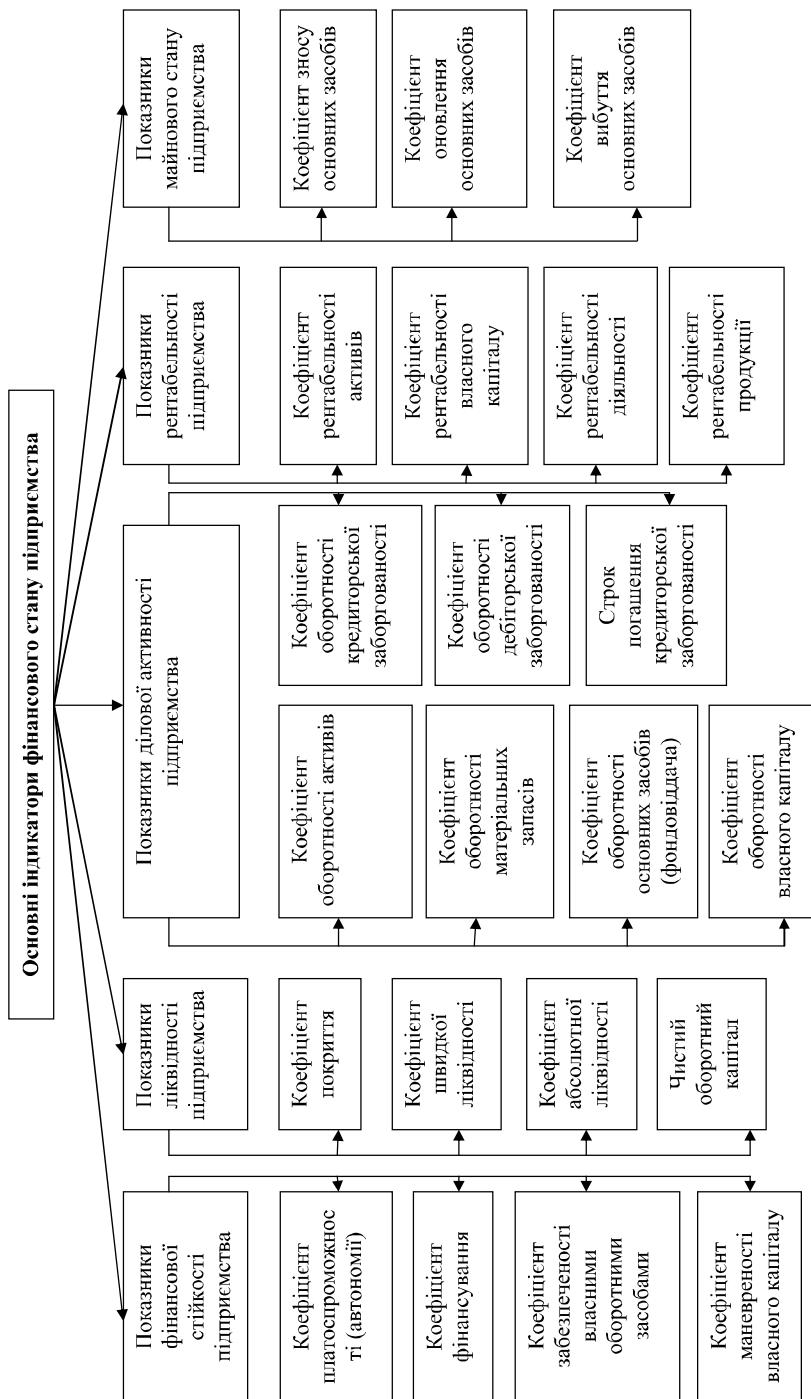

Рисунок 1 – Основні індикатори фінансового стану підприємства.

Для оцінки майнового стану доцільно розрахувати такі показники (коефіцієнти), які характеризують виробничий потенціал підприємства: коефіцієнт зносу основних засобів, коефіцієнт оновлення основних засобів та коефіцієнт вибуття основних засобів.

Аналіз ліквідності підприємства здійснюється за даними балансу та дозволяє визначити спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання.

Аналіз ліквідності підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників (коефіцієнтів): коефіцієнта покриття, коефіцієнта швидкої ліквідності, коефіцієнта абсолютної ліквідності та чистого оборотного капіталу.

Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства здійснюється за даними балансу підприємства, характеризує структуру джерел фінансування ресурсів підприємства, ступінь фінансової стійкості і незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності.

Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників (коефіцієнтів): коефіцієнта платоспроможності (автономії), коефіцієнта фінансування, коефіцієнта забезпеченості власними оборотними засобами та коефіцієнта маневреності власного капіталу.

Аналіз ділової активності дозволяє проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, що характеризується швидкістю обертання фінансових ресурсів підприємства.

Аналіз ділової активності підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників (коефіцієнтів): коефіцієнта оборотності активів, коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості, коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості, тривалості обертів дебіторської та кредиторської заборгованостей, коефіцієнта оборотності матеріальних запасів, коефіцієнта оборотності основних засобів (фондовідачі) та коефіцієнта оборотності власного капіталу.

Аналіз рентабельності підприємства дозволяє визначити ефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність їхнього використання.

Аналіз рентабельності підприємства здійснюється шляхом розрахунку таких показників (коефіцієнтів): коефіцієнта рентабельності активів, коефіцієнта рентабельності власного капіталу, коефіцієнта рентабельності діяльності та коефіцієнта рентабельності продукції.

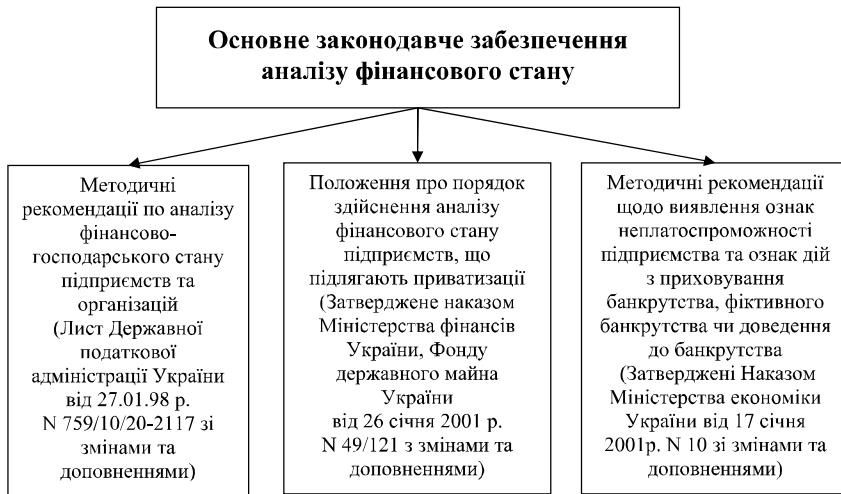
Коефіцієнт рентабельності діяльності розраховується як відношення чистого прибутку підприємства до чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) і характеризує ефективність господарської діяльності підприємства.

Проте, слід зазначити про ще одну, свого роду, проблему формування системи показників фінансового аналізу, яка полягає в тому, що безумовно, різні автори відносять ті, чи інші показники до різних груп, тобто групують їх на свій розсуд та по своїм вподобанням, а іноді і самі групи мають різні назви.

Саме для вирішення цієї «специфічної проблеми», слід звернути уваги та детально розглянути законодавче забезпечення аналізу фінансового стану підприємства, яке представлено різноманітними нормативними актами (див. рис. 2).

Так, методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій представляють собою методику, яка охоплює аналіз фінансових результатів та фінансового положення підприємства, основних факторів, що

забезпечують ці підсумки, обсяг та собівартість виробництва та реалізації продукції, ефективність використання основних засобів, матеріальних та трудових ресурсів. Наведені джерела інформації, способи та їх оцінки резервів, виявлені за допомогою аналізу [4].

Слід також відмітити мету, яка є основою даної методики. А саме:

- вивчення завантаженості підприємств, організацій податками та зборами по періодах звітного року, відстеження їх нарахування;
- аналіз показників, які впливають на кінцеві фінансові результати;
- розробка пропозицій, спрямованих на нормалізацію виробництва і реалізацію продукції, а також покращення фінансового стану шляхом диференційованого підходу до підприємства кожної галузі;
- джерела надходження коштів до бюджету.

В свою чергу, положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, ставить на мету затвердження та встановлення єдиного порядку та основних методичних зasad проведення поглибленого аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації. Це положення встановляє порядок розрахунку показників (коєфіцієнтів), що характеризують фінансовий стан підприємства, та їх нормативні значення, які застосовуються при проведенні аналізу фінансового стану підприємства за спрощеною схемою [5].

Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, розроблено з метою визначення однозначних підходів при оцінці фінансово-господарського стану підприємств на предмет наявності ознак приховуваного, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, своєчасного

виявлення формування незадовільної структури балансу для здійснення випереджувальних заходів щодо запобіганню банкрутству, здійснення аналізу для виявлення резервів підвищення ефективності виробництва та відновлення платоспроможності підприємств шляхом їх санації [6].

Так, будуючи комплексну програму аналізу фінансового стану підприємства та при відборі показників, у якості основних, слід виходити з того, що їх система повинна забезпечити можливість проведення за її допомогою повного комплексного дослідження фінансового стану і результатів діяльності підприємства, а також можливість використання цієї системи показників для встановлення певних прикладних цілей, визначених законодавчими джерелами. Також, використання вказаних джерел дозволяє використовувати методику аналізу фінансового стану, а також нормативні значення окремих показників, визначені цими документами, як основу оцінки показників.

Література:

1. Найденко О.Є. Аналіз фінансового стану підприємств, 2-е видання, Олімпіус. – Київ, 2004, С. 59-62.
2. Сметанюка О.А. Фінансовий стан підприємства та його оцінка, 2-е видання. – Львів, 2002, С. 103-107.
3. Приймак С.В. Фінансовий аналіз об'єктів господарювання, Простір. – Київ, 2006, С. 23-25.
4. Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій (Лист Державної податкової адміністрації України від 27.01.98 р. N 759/10-20-2117 зі змінами та доповненнями).
5. Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації (Затверджено наказом Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України від 26 січня 2001 р. N 49/121 з змінами та доповненнями).
6. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи до ведення до банкрутства (Затверджені Наказом Міністерства економіки України від 17 січня 2001 р. N 10 зі змінами та доповненнями).

Сокольник О.С.

Основні проблеми збути у зовнішньоекономічній діяльності підприємства

В наш час глобалізація та інтернаціоналізація світових економічних процесів підштовхує підприємства до виходу на міжнародні ринки. Виходячи з цього особливий інтерес становлять основні проблеми збути у зовнішньоекономічній діяльності підприємств, з якими воно стикається при виході на зовнішній ринок. Одним з першочергових завдань фірми при виході на зарубіжні ринки є формування збутової політики, що є необхідною умовою для досягнення успіху в умовах жорсткої міжнародної конкуренції.